

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**TRACTATVS|| DE CON-||FESSIONIBVS MA=||LEFICORVM ET
SAGA-||RVM SECVNDÒ RECOGNI||tus, & auctior redditus.||
An, & quanta fides ijs adhibenda sit?||**

Binsfeld, Peter

Avgvstae Trevirorum

VD16 B 5530

Lex VII. Et si excepta tormentis sunt corpora honoribus præditorum,
præter illa videlicet crimina, quæ legibus demonstrantur: Et si homines
magi in quacunq[ue] sint parte terrarum, humani generis ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-41113

rani flâmis consumpti. Pro d.L. ampliori elucidatione, attendendū est, quod malefici opera diaboli nō solūm mediantibus imaginibus vitæ hominū insidiantur, sed etiā possunt aërem morbidū reddere, vt homines eum attrahentes inficiantur, aut pestē seminare. Sic Philostratus li. 4. de vita Appollonij Tyanæi narrat, Ephesi Dæmoniacum quoddam spectrum pestem disseminasse, idque in forma & specie senis mendici peram gestantis, panniceis frustis refertam, laceram & sordidam vestem gerentis, quē Appollonius ad expiandam ciuitatem, cū detexisset, iussit lapidibus obrui; quod factum est, & sublatis deinde aceruis lapidum, ait in eius loco inuentum esse canem tanquam molossum magnitudine tanta quanta maximi leonum esse solent, quasi rabidi canis spumam emittentem, & ita liberatam à peste ciuitatem. Familiare est etiam; magis, teneros ad huc infantes fascinare.

LEX VII.

Et si excepta tormentis sunt corpora honoribus præditorum, præter illa videlicet crimina, quæ legibus demonstrantur: Et si homines magi in quacung; sint parte terrarum, humani generis inimici credendi sunt.

Vlt. 4

tamen

tamen quoniam qui in comitatu nostro sunt ipsam pulsant propemodum maiestatem: Si quis magus, vel magicis certaminibus assuetus, qui maleficus vulgi consuetudine nuncupatur, aut aruspex, aut ariolus, aut certe augur, vel etiam mathematicus, aut narrandis somnijs occultas artem aliquam diuinandi, aut certe aliquid simili horum exercens; in comitatu meo vel Cesaris deprehensus fuerit, praesidio dignitatis exutus, & cruciatus & tormenta non effugiat. Si vero conuictus fuerit, & ad proprium facinus detegentibus repugnauerit denegando, sit eculeo deditus: unguisq; sulcantibus latera, perferat poenas dignas facinore proprio. Hæc L. etiam est Constantini.

PRIVILEGIO à tormentis excepti, de crimine maleficij & magiæ accusati, possunt sine præiudicio torqueri, & culpabiles inuenti puniuntur. De lege communi excusantur à tormentis personæ in dignitate constitutæ, vt sunt Doctores, Equites aurei velleris, Decuriones, & Capitanei militum, Officiarij Principum, Rectores Ciuitatum, & similes dignitate fulgentes. De quibus legendi Franciscus Brunus de iudicijs & tortura 2. part. q. 3. Gaudinus

dinus in tract. de maleficijs in tit. de quaestio-
 nib. Marfil. in practica crimin. in §. Expedita, à
 nu. 27. Damhaud. in pract. crim. cap. 41. Iul.
 Clar. lib. 5. Sentent. §. fin. pract. crim. q. 64. &
 alij alibi. Excipiuntur tamen aliqua crimina,
 in quibus dignitas non excusat à tormentis:
 crimen læsæ maiestatis. L. Nullus. C. ad legem
 Iul. Maielt, Eadem est ratio proditionis patriæ,
 Ciuitatum aut principum & similium. L. De-
 sertorem. §. His qui ad hostes. & L. proditores.
 ff. de re militari. crimen maleficorum & ma-
 thematicorum in præsentem L. Secundum com-
 munem Doctorum sententiam. falsi L. Si quis
 decurio C. de falsis. Priuati carceris. L. I. C. de
 priuatis carcerib. & Gloss. hic. Consideran-
 dum etiam in hac L. quam seuerè animadu-
 erendum Imperator statuat in maleficos auli-
 cos, vt bene Bodinus lib. 4. de magorum Dæ-
 monom. cap. 5. notauit. Vnus enim, (inquit) in
 comitatu magus omnibus viris fæminisq;
 principibus corrumpendis sufficit, qui sequū-
 tur aulam. Pessimi enim sunt tales, qui & prin-
 cipes non rarò in suam sententiam pertrahunt,
 vt horum fauore & patrociniò conseruentur.
 imò etiam similes sibi aliquando principes ef-
 ficiunt. Sic Licinius, Valerianus Cæsar, succes-
 sor Galli in Imperio, primis temporibus pius
 in Christianos fuit, sed magorum Aegyptio-
 rum princeps eum præstigias & imposturam
 docens magicam persuasit ei, vt sanctos viros

domo eijceret, longè à se repelleret, ferro etiã tolleret, si malis artibus obstarent. Sic quoq; Iulianus Imperator pietatem Christianam primum ariolorum consuetudine adductus abiecit, tandem apertè Christum abnegavit, ac Dæmonum incantationibus vacavit, vt ex Nicephoro alijsque constat. Quod rectè deducit Petrus Gregorius in Syntagam. Iuris lib. 34. cap. 21. Ab his malis se liberare voluit Constantinus; dum seuerè præcipit animaduertendum in eos, si qui in suo comitatu reperiantur etiam nulla obstante dignitate.

Ex hac L. eruitur, quod in honore constituti, antequam tormentis subijciantur, debent exui insignijs dignitatis. Tandem si quis de hoc crimine testibus conuictus fuerit, & nihilominus obstinato animo steterit in negando, etiam præsentibus testibus, qui illius facinus detexerunt, traditur viuus bestijs vorandus in eculeo, id est, sacco, ac dentibus vngulisque lacerandus.

QVAESTIO. I.

Quis modus deueniendi ad torturam, & in eadem procedendi in hoc maleficorum crimine?

Quoniam in hac L. mentio fit torturæ, paucis aliquid tractandum.

Prima

Prima Conclusio. *Ad torturam nunquam procedendum sine legitimis & sufficientibus indicijs.*

PROBATVR ex L. Vnius. §. in ea. & L. fin. ff. de quæstionib. Bartol. & Marfil. ibidem, & idem in pract. Criminali. §. Constante. num. 27. & alibi. Iason in L. Si sic legatum. num. 24. ff. de legat. 1. Guido de Suzar. de indicijs & tortura. num. 28. & ibid. in addit. Ludou. Bologn. Paulus Grilland. in tract. de quæstion. & tortura. q. 6. Panormitan. in cap. Cùm in contemplatione. de reg. iuris. Iulius Clarus lib. 5. sententiarum. §. fin. q. 64. num. 9. Menoch. de arbitrar. iud. qq. 84. & alij communiter.

Atq; hæc Conclusio etiam obtinet in criminibus exceptis, vt in crimine læsæ maiestatis diuinæ & humanæ, &c. Gloss. cum text. in L. Si quis alicui. C. Ad Legem Iul. Maiest. Cyn. Bald. & Salycet. ibidem. Marfil. in L. penult. ff. de quæstionib. Brun. de indicijs & tortura q. 5. 2. partis, Menoch. & Clar. loco citat. Ioseph. Mascard. de probat. vol. 3. Conclus. 1385. & hæc est communis sententia, vt post Brunum recentiores sentiunt. Quare & in hoc nostro crimine cõmunis regula fundata in L. 1. ff. de quæstionib. & in L. Maritus. ibid. à tortura non esse inchoandum, habet locum. Quæ autem, & quot, & qualia indicia requirantur, partim in superiori tractatu, secunda parte dictum est.

684 COMMENT. IN TIT. C.
est: partim in L. fin. latius explicabitur.

Secunda Conclusio. Si reus torquetur sine legitimis inditijs precedentibus, & crimen confiteatur, confessio talis non est efficax ad condemnationem, nec confitenti praeiudicat.

BARTOL. in L. penult. ff. de quaest. DD. in addit. ibid. Angel. & Paulus Castren. in L. Qui in aliena. §. Celsus. ff. de acquirend. hæred. Ludouic. Bologn. post alios plures in addit. ad Guidon. de Suzar. de inditijs & tortu. num. 29. Roland. à Valle consil. 31. Mascard. loco cit. num. 5. Emanuel Soarez in thesauro recept. sent. verb. Confessio. Iul. Clar. lib. 5. §. fin. q. 55. & alij alibi. Quam sententiam etiam amplectitur Constitutio Criminalis Carolina in cap. 20. Dicitur in conclusione (sine legitimis inditijs præcedentibus.) Quia etiam si postea legitima indicia superuenirent, non tamen confessio ea tortura antecedenti indicia indebitè extorta, valida redderetur, & legitimaretur. Gloss. & Bartol. in L. Maritus. ff. de quaest. Alberic. ibid. qui dicit, quod ita tenent communiter DD. & aduocati. Ludouic. Roman. in consil. 167. incip. Antonius accusatus. Bald. in L. fin. C. de accusat. Decius in cap. At si clerici. col. 3. de iudic. Iul. Clar. lib. 5. q. 64. nu. 9. & alij passim alibi. Ratio, quia quod ab initio

1108

non valuit, ex post facto conualescere non potest. L. Quod ab initio. ff. de reg. iuris.

Tertia Conclusio. Regulariter, quando per testes, aut confessionem, aut alias de delicto constat, non est deueniendum ad torturam.

ANGEL. in L. fin. C. de quæst. Alberic. in Rubric. ibid. Marsil. in L. 1. in princip. ff. eod. & in pract. Crimin. §. Nunc videndum. à num. 25. & attestatur communem esse opinionem. Angel. Aretin. in tract. maleficiorum, in verb. Fama publica. Boërius in decis. 163. num. 1. & alij ab eo allegati. Iulius Clar. lib. 5. §. fin. pract. Crim. q. 64. num. 5. Damhauder. in praxi rerum criminal. cap. 35. & hæc opinio communis est, vt post Marsil. & alios Didac. Co-uarr. practic. quæst. cap. 23. num. 5. & Antonius Gomez. variar. resolut. tom. 3. cap. 13. num. 20. docent. Atq; hæc sententia probatur per text. in L. Diuus Pius. & L. Edictum. ff. de quæst. in hac L. Edictum. sic tex. habet: Quæstiones nec semper in omni causa, & persona desiderari debere arbitror, sed cum capitalia & atrociora maleficia non aliter explorari, & inuestigari possunt, quam per seruorum quæstiones. Ratio etiam pro Conclusionem à DD. assignatur. Tortura est remedium quoddam subsidium eruendæ veritatis. Ergo non est deueni-

niendum ad eam, nisi deficientibus alijs probandi modis. Occasione huius Conclusionis orta est controuersia inter DD. An si reus torqueatur super delicto confessio, vel probatio, & neget in tortura, veræ & legitimæ probationes elidantur & eneruentur, ita vt non possit virtute earum condemnari? Pro affirmante parte, & etiam negante sunt celebres DD. Et quia ex professo materiam torturæ non hoc loco tractamus, sed tantum attingimus, lectorem remitto ad Didac. Couarr. Gomezium, & Iulium Clarum locis allegatis, qui pro vtraque parte ad longum sententias, & eorum auctores allegant. Sed hæc relinquendo, quantum ad nostrum propositum, reus confessus, aut testibus plenè conuictus, césura prudentium & doctorum iudicum non torquetur super crimine de quo per probationem, aut confessionem constat, sed super alijs, de quibus indicia habentur: aut super socijs & complicibus. Itaq; quando Iudex in hoc casu torturam super confessione sociorum, aut alijs criminibus instituit, prius debet protestari, quod id faciat sine præiudicio criminis confessi, aut probati, vt communis Doctorum in praxi obseruantia habet, teste Cæpoll. in cons. 32. Qua de causa Alberic. in Rubr. C. de quæst. num. 9. dicit, quod fatuus esset Iudex, qui torqueret aliquem, contra quem esset plenè probatum, nisi id faceret cum protestatione, quod non intendat

dateum torquere super probatis, debetq; facere, vt talis protestatio appareat in actis.

Quarta Conclusio. Tortura non est adhibenda in omni causa & delicto, sed tantum in atrocibus & grauibus criminibus, pro quibus de iure vel consuetudine, aut statuto pœna mortis, aut corporalis notabiliter affligens infertur.

DOCTORES in d. L. Edictum. cum textu quando ait: Quæstiones nec semper in omni causa & persona desiderari, &c. sed cum capitalia & atrociora maleficia, &c. Marfil. in Rub. de quæstionib. & ibidem Salycet. & alij. Francisc. Brunus in tract. de indicatijs & tortur. 2. part. 3. q. Paul. Grilland. de eadem materia q. 5. princip. Iul. Clar. in d. q. 64. num. 4. & post alios Gomez. in d. c. 13. num. 2. Ratio redditur: Quandoquidem tortura est grauis afflictio, ideo non debet maior pœna inferri reo nec conuicto, nec condemnato, quàm esset inferenda ex ipsa condemnatione, si reus crimen esset confessus, aut de eo conuictus probationibus.

Quinta Conclusio. Tortura debet adhiberi cum moderamine secundum qualitatem personæ, delicti, indiciorum & temporis, ita vt moraliter & verisimiliter reus tortus

tortus

tortus remaneat saluus & illesus in vita & membris.

CONCLUSIONEM tradunt Bartol. Alberic. Marfi. & alij in L. quæstionis modum. ff. de quæstionib. latè Martil. in pract. crimin. §. Expedita, à num. 85. Bald. in L. i. C. de confess. Gandin. in tractat. malefic. in princip. in vers. Quintò nota. Ioan. Andreas in cap. Cùm in contemplatione, de reg. iuris. Anthon. Gomez. vbi supra num. 5. & alij alibi. Conclusio probatur ex d. L. Quæstionis modum. quæ sic habet: Quæstionis modum magis iudices arbitrari oportere, itaq; quæstionem haberi oportet, vt seruus saluus sit vel innocentia, vel supplicio. & ibidem in L. de minore. §. tormenta. vers. Sed vt moderatæ rationis temperamenta desiderant. Hinc iustè secundum DD. receptam sententiam repræhenduntur iudices seueri & crudeles, qui nec rationem, nec modum tormentis adhibent, sed voluntatem propriam sequentes, conscientiam rectam, & ordinatam prudentiam relinquentes, ac vanam gloriam affectantes, hominibus non magis in tormentis parcentes, quàm deliris & furiosis bestijs: ita vt rei sepè vitam aut amittant, aut tam miseram feruent, vt magis mori quàm viuere saniori iudicio exoptandum foret: cùm ita tormentis aut membra dilacerentur, aut certè debilitentur, vt in perpetuum inutiles sint

sint homines laboribus, & nunquam quàm diu vita agitur, tormenta desinant.

Sexta Conclusio. Iudex in torquendo non debet adhibere modos exquisitos & non consuetos, sed solitos, & à consuetudine approbatos.

BRUNVS in tract. de indicijs & tort. Damhauder. in rerum Criminalium praxi, cap. 57. à num. 17. Franciscus Pegna in 3. par direct. commento 110. Gomez. loco cit. Iulius Clarus lib. 5. §. fin. pract. crim. q. 64. n. 36. & alij passim alibi. Est autem generaliter vsu frequentior in multis prouincijs modus sine torquendi, qui etiam solus videtur ex iure colligi. L. Nul- lus. C. ad L. Iul. Maieft. Hinc DD. Iudices no- uos & inusitados torquendi modos inuenien- tes, aut inuentis vtentes, carnificibus compa- rant. Et sanè in hoc maleficij crimine durum & inhumanum, imò ab omni humanitate alie- num est, quòd quandoq; Iudices non memi- nerint, se agere cum hominibus, quando diros & omni tyrannide & crudelitate plenos tor- quendi modos adhibent, vt candelas ardentes carni apponentes, aut oleum calidum in fun- dentes, &c. Iudicis enim officium est, iudicio, ratione & discretione vt in his, quæ circa reū agenda sunt, & carnifici torquenti modum & regulam præscribere, ne quid nimis fiat, &

Septima Conclusio. *In hoc crimine maleficij nemo aut ratione dignitatis, aut prae textu privilegij excipitur à tormentis.*

HAEC Conclusio clara est ex L. presenti, & communi sententia. Dictum, ratione dignitatis & privilegij: quia ob corporis infirmitatem, & partus periculū, nec in hoc crimine nec in alijs exceptis quispiam torquendus est, ut post alios Gomez. in d. cap. 13. num. 3. ostendit. Mulier autem prægnans, propter periculum partus nec terri debet, ut rectè observavit Franciscus Pegna in 3. part. directorij, comment. 39. in lit. D. Quoniam etiam ex terrore & comminatione possit sequi abortus. Expectandum ergo est cum prægnante donec pepererit, & integram valetudinem post partum recuperaverit.

Octava Conclusio. *Quando ex sententia & decreto Iudicis reus torquendus est, & tortura veritas eruenda, id faciendum in presentia iudicis, & ad minus duorum scabinorum, nec non scribae iudicij, aut notarij.*

HANC Conclusionem satis comprobat Constitutio Carolina in art. 47. & usus omnium

omnium iudiciorum rectè constitutorum. Cùm enim tortura res sit magni momenti, & possit esse maximi præiudicij, Iudex non debet carere hominibus fide dignis, qui testimonium perhibeant veritati in casu necessitatis, de rebus gestis. Quare aliquando valde suspecta est aliquorum tortura: Vbi quidam Iudices sunt valdè imperiti, qui soli, adiuncto aliquo scriba, vt audio, pro sua imperitia, aut voluntate, tantum homines torquent, vt non mirum sit, si sæpè fateantur, quæ nunquam cogitauerunt.

Nona Conclusio. Quando plures torquendi, ab eo incipiendum, à quo verisimile est, veritatem facilius eruendam fore.

BARTOL. in L. i. ff. de quæst. Gandin. in tractat. malefic. in Rubr. de quæst. & tormen. Marfil. in pract. crimin. §. Expedita. num. 49. Angel. ab Aretio in tract. malefic. in Glossa in verb. Fama publica præcedente. Damhauder. in rerum crimin. praxi, cap. 37. num. 14. & alij alibi. Vnde hanc Gandinus ponit regulam, Quando de pluribus habenda est tortura, sagax Iudex debet considerare, à quo facilius veritas erui potest, & ab illo debet quæstionem incipere tanquam à timidiore & magis suspecto, & debet incipere à viliori, & non à fortiori.

ri vel digniori. Huius Conclusionis doctrina maximè seruanda est in hoc crimine maleficorum, vbi vt plurimum primi rei confessio præbet occasionem latiore inquirendi circa alios, & aperit quasi viam alijs indicijs: cum ferè semper accidat, quod malefici vnus loci societatem, & vnum conuentum inuicem habeant. Quando autem non est magis verisimile de vno quàm de altero, quod veritas facilius eruetur, tunc incipiendum à magis suspecto. arg. L. 1. in principio. ff. de quæstion. Bartol. ibidem, & Marsil. loc. cit. Is autem semper iudicatur magis suspectus de maleficio, qui pluribus, & vrgentioribus laborat indicijs & suspicionibus. Indicia enim & argumenta reddunt aliquem suspectum: & quo ea sunt grauiora & vehementiora, eò magis reddunt suspectum.

Decima Conclusio. *Iudicis arbitrio relinquatur, an tortura semel illata possit iterum repeti.*

BALD. in L. 2. C. Quod metus causa. Bartol. in L. Vnius. §. reus. ff. de quæstion. Marsil. in L. quæstionis modum. ff. eod. Salycet. in L. 2. C. de custod. reor. Menoch. lib. 2. de arbitrar. iudic. qq. casu 272. & alij alibi. Sed quia hæc Conclusio satis generalis, & Iudex suum iudicium latius extendere potest, quàm ratio patitur,

fiatur, ideò distinctius res explicanda est. Sit
ergò

Vndecima Conclusio. *Semel leni-
ter tortus potest repeti in tortura, ut suffi-
cienter torqueatur.*

BALD. in L. 2. C. Quorum appell. non recip.
Marfil. in L. Repeti, de questio. & in pract.
crim. §. Quoniam. num. 3. Alberic. in Rubr. C.
de quæst. num. 8. & post alios plures Iulius
Clar. lib. 5. §. fin. q. 64. num. 46. Franciscus Peg-
na in 3. par. Directo. commen. 39. Menoch. ubi
supra. Ratio à quibusdam redditur, quoniam
leuis tortura non dicitur tortura, sicut nec fe-
bricula, id est, parua febris dicitur febris. Pro
huius Conclusionis meliori intelligentia no-
tandum, quod plures sunt gradus torturæ de
quibus Iulius Clar. in d. q. & alijs clarius Pau-
lus Grilland. in tract. de quæst. & tortu. q. 4. &
ita à lenioribus tormentis incipiendum est,
quibus si reus tortus veritatem fateatur, cessan-
dum est à tortura. Cùm enim torturæ locus sit,
quoties veritas aliter haberi non potest, à reo
indicijs grauato: sicuti non habet locum quã-
do reus sine tormentis veritatem purè & sim-
pliciter confitetur: Ita etiam ab ea cessandum,
quando reus fatetur crimè, sicuti necessarium
est. Habito enim fine, cessat motus. In casu hu-
ius conclusionis, ut notant DD. periti Iudices,

Xx 3   quan:

quando iubent reum deponi à prima tortura, solent curare, vt notarius scribat in actis, se eum deponere animo repetendi tormenta. Hæc tamen repetitio torturæ verius dicitur continuatio torturæ, quàm eiusdem repetitio, licet etiam interpolatis & diuersis diebus id fiat.

Duodecima Conclusio. Quando reus sufficienter fuit tortus, ita quod priora indicia diluerit & purgauerit, & tamen nihilominus nihil confessus est, sed in negatiua persistit, tunc regulariter non possunt repeti tormenta, nisi noua indicia superueniant.

HANC docent DD. communiter in locis allegatis in Conclus. II. & alij in d. L. Repeti, & alij multi, quos ad longum allegant Boërius in decis. 163. & Anton. Gomez. tom. 3. vatiar. resolut. num. 26. Dictum in Conclusio-
ne (regulariter non possunt repeti.) Quia quãdo prima indicia sunt multum vrgentia & manifesta; tunc licet de iure tortura non possit repeti, nihilominus de consuetudine tormenta repetuntur, & ita practicatur, vt post Bartol. in L. vnus. §. reus. ff. de questionib. docent Alexand. lib. 1. consil. 5. incip. In casu inquisitionis formatæ. Alberic. Iulius Clar. Menoch. Gomez. loc. cit. & alij alibi. Quod à fortiori verum est in grauissimis exceptis criminibus,

nibus, quæ tendunt contra communem spiri-
 tualem, aut corporalem reipublicæ salutem,
 cuiusmodi sunt veneficium, proditio, crimen
 læsæ maiestatis tam diuinæ quàm humanæ,
 &c. In eis enim quando vrgentia, manifesta q;
 sunt indicia priora, & reus est robustus corpo-
 re, solet repeti tortura virtute priorum indi-
 ciorum. Monent tamen aliqui DD. rectè circa
 hanc doctrinam, cauendum esse ne quid ni-
 mis seuerum ratione huius doctrinæ intente-
 tur. Sæpè enim contingit ob sæuitiam Iudi-
 cum, & tormentorum acerbiteriam multos cõ-
 fiteri, quæ nec committere cogitarunt. Etenim
 tortura res est fragilis & periculosa, & quæ ve-
 ritatem fallat, vt ait Vlpian. L. 1. §. Questioni fi-
 dem. ff. de quæst. Nam pleriq; patiëntia siue du-
 ritia tormentorū ita tormenta contemnunt, vt
 exprimi ab eis veritas nullo modo possit. Alij
 tanta sunt impatientia, vt quoduis mentiri,
 quàm pati tormenta velint, ita fit, vt etiam va-
 rio modo fateantur: vt non tantum se, verum
 etiam alios criminentur. Hæc in d. L. Hinc ab
 oratoribus, Cicerone lib. 2. de inuentione, &
 Quintiliano lib. 5. orator. institut. assignatur
 locus communis à quæstionibus contra quæ-
 stiones. Vnde infertur, quod non omnis inno-
 cens est apud Deum, & in veritate, qui purga-
 tis per torturâ indicijs, absoluitur; nec omnis
 sceleris reus, qui ad confessionem tormentis
 extortam condemnatur. Apud historiarum

scriptores non desunt exempla multorum, qui nulla tormentorum sauitia, multitudine & magnitudine cogi & impelli potuerunt, vt veritatem confiterentur. In primis memorabile est illud de Zenone Philosopho, dialecticæ primo inuentore, qui cum Phalaridem tyrannum plus æquo, & crudeliter dominari animaduertisset, incensus cupiditate liberandæ patriæ cum nobilissimis adolescentibus conspirauit in mortem Tyranni. At arcanum eorum consilium detectum fuit, & machinatio Zenonis patefacta Phalaridi, à quo eã ob causam captus, & ad quæstiones raptus, conuocato in forum populo: cumq; acerbissimis tormentis laceraretur, vt consilij & machinationis participes reuelaret, nulla tormentorum vi & terrore adduci potuit, vt conscios facti proderet, sed vultu imperterritito, & magna constantia in sua sententia persistens, etiam Tyranno intimos & fidissimos familiares, quanquam insontes, tanquam coniurationis capita, suspectos reddidit: quibus sublatis, Agrigentinae vrbs multitudinem sauientem, eorum ignauiam & timiditatem increpando, effecit, & oratione magnifica impulit, vt facto impetu Phalaridem lapidibus prosternerent, vt post alios posteritati tradiderunt Valerius Maximus lib. 3. cap. 3. & Alexand. ab Alexandro genalium dierum lib. 1. cap. 30. Simile referunt hi auctores de Theodoro viro grauis-

tino.

imo. Sed & in muliebri sexu non deest exemplum: Leæna cum per omnes cruciatus & artus à tyrannis torqueretur, nunquam cogere potuit ut consilia Harmodij, & Aristogitonis tyrannicidarum, manifestaret. Qua de causa ad perpetuam rei memoriam Athenienses illi erexerunt simulacrum videlicet legnam æneam, cui ob insignem & memorabilem taciturnitatem linguam addi vetuerunt. Huius Leænæ meminerunt Tertullianus in Apologetico, cap. ultimo. Lactantius diuinar. institut. lib. 1. ca. 2. Plinius histo. natural. lib. 7. cap. 23. Pausanias lib. 1. & Alexand. ab Alexand. loco cit. Alia plura ad eundem effectum colligit Valerius Maximus loco cit. & lib. 8. cap. 4. Ex alia parte quidam ita impatientes, ut metu tormentorum fateantur, quæ non fecerunt. Sic Magri argentarij seruus Alexandri Rafani seruû occidisse in simulus est, & eam ob causam tortus à domino se id facinus admisisse, cõstanter confessus est, & Fannio deditus, supplicio affectus est. Paulo post ille de cuius nece agebatur, domum redijt, referente Valerio in d. cap. 4. Sic etiam Iulius Clarus ubi supra num. 46. testatur se intellexisse suo tempore de duobus, qui in tortura confessi fuerunt se occidisse quẽdam nobilem eorum inimicum, qui deinde post multos annos repertus fuit viuus in quodam castro carceratus a magno quodam Domino. Ipsi tamen

propter confessionem vi tormentorum factam, fuerunt ultimo supplicio affecti. Ex his alijsq; quæ adferri possent, satis clarum redditur id quod in d. §. Quæstioni fidem, à Iuriconsulto dicitur, quod tortura res sit fragilis, & periculosa, & quæ veritatem fallat: idque vt ex sequentibus liquidum est, nascitur ex diuersa & varia hominum constitutione.

Decimatertia Conclusio. Quando reus in tortura crimen contra se confessus est, potest repeti ad torturam ad detegendum socios criminis, in casibus, quibus de sceleris participibus interrogatio iure institui potest.

L. fin. C. de accusat. & in script. DD. ibidem. Marsil. in practica. §. Diligenter. Damhauder. in rerum crimin. praxi, cap. 38. num. 14. & alij communiter in hac materia: hoc enim omnium iudicum praxis recepta attestatur. In quibus autem casibus quis de socijs iure interrogetur, demonstratum est in secundo membro superioris tractatus.

Decimaquarta Conclusio. Quando reus in tortura confessus fuerit crimen & deinde ductus ad ratificandum confessionem
can

*tandem reuocauerit, potest repeti in tortu-
ra etiam si alia indicia non superuenerint.*

Bart. in L. vnus. §. reus, in fine. ff. de quæsti-
onib. Bald. in L. Bonæ fidei C. de reb. cred.
col. 2. in fine Marfil. in L. Repeti. ff. de quæst. &
in practica. §. Quoniam. à num. 4. Gomez. to-
mo 3. variarum resolutionum cap. 13. num. 26.
& hæc est communis opinio vt post Blanc. de
indicijs num. 219. & Bosium in tit. de tortura,
num. 34. attestatur Iulius Clarus lib. 5. §. fin. q.
21. num. 36. Ratio pro hac Conclusionem à DD.
redditur, quia indicia non videntur sufficien-
ter purgata ratione negationis subsequen-
tæ. Deinde talis variatio & vacillatio rei nouum ex-
hibet indicium ad torturam. arg. in L. De mi-
nore. §. Plurimum. ff. de quæstionib. Vnde v-
biq; locorum receptum est, vt in hoc casu fiat
repetitio torturæ. Circa doctrinam huius
Conclusionis Iulius Clarus, & post eum Fran-
ciscus Pegna in 3. part. Director. comment. 39.
admonent, vitandam iudicum quorundam
crudelitatem, & immanem plusquam carnifi-
cum sæuitiam, qui tam diu reum detinent in
tormentis, donec perseueret. Sed dubium esse
potest. Quoties repeti possit tortura ob reuo-
catam confessionem, exempli gratia, vt casus
melius intelligatur, reus fuit præcedentibus
indicijs in causa maleficii & veneficij tortus,
& confessus crimen, deinde tempore statuto
ductus

ductus ad locum ordinatum, siue banchum iuris, ad ratificandum confessionem priorem, negat eandem atq; reuocat tanquam metu tormentorum factam: sic iterum reducitur ad locum tormentorum, tortus denuò confitetur, & ita iterum congruo tempore ad banchum iuris producitur: secūdò negat. Postea iterum torturæ subijcitur, denuò confitetur: Verùm tertio ducitur ad banchum iuris, & iterum recantat, &c. Hic casus solet in facto occurrere, & quæritur quoties ob talem confessionem negatam possint tormenta repeti. Casus non est in iure decisus, vt fatetur Gomez. loc. cit. num. 27. Conueniunt DD. & meritò, quod in infinitum non est procedendum in repetitione talis torturæ, quoniam infinitas est euitanda, maximè in actu tam odioso & pœnali. arg. textus in L. qui bona fide. §. fin. ff. de damno infecto. & in L. fideicommissa. §. Si quis decem. ff. de legat. 3. & cap. Licet dilectus, de testibus. Vnde aliquando deueniendum est ad absolutionem & relaxationem: cū virtute talis confessionis, in qua non perseuerat, sed eam semper reuocat ad banchum iuris, non possit cōdemnari, vt communiter DD. tradunt in praxi receptum. Nunc ad dubium respondetur, quod in hoc casu ter ob talem negationem possit repeti tortura, & post tertiam talem negationem non repetitur tortura. Sic sentiunt Paris de Puteo in tract. Syndicatus, in verbo, Tortur.

Tortura. cap. Viso de repetitione torti, quem refert & sequitur Marsil. in L. Repeti. ff. de quæstionibus. colu. 4. Carerius in pract. criminal. numer. 194. Boërius in decis. 163. incip. Dico præmittendo primò. num. 20. & dicit, quod ita seruatum fuit in Curia contra Helio- tum de Chinal de Riberaco appellan- tem, qui trina vice ob variationem fuit sine nouis in- dicijs positus in tortura, in qua confitebatur, sed postea in crastinum negabat, dicendo, for- midine tormentorum confessum fuisse. An- ton. Gomez. loc. cit. Jul. Clar. lib. 5 §. fin. pract. Crim. q. 21. num. 36. & alij alibi, & hæc est com- muniore sententia. In cuius confirmationem adducitur sententia Baldi notabilis in cap. O- lim, ex literis, de rescriptis. & in cap. fin. de cõ- suetud. n. 29. quod arbitri, quibus est data po- testas prorogandi compromissum quoties velint, non possunt prorogare vltra tertiam vicem. Quod etiam amplectitur Ias. in L. fin. C. de sacrosanct. eccles. num. 17. & facit etiam illud Angel. in L. fin. C. de quæst. quod si testis examinatus & varius, & tortus dicit vnum, de- inde repetitus dicit aliud, quod debet tertio examinari, & stabitur illi tertio dicto.

Verum quibusdam alijs placet, quod tan- tum bis hæc repetitio fieri debeat. Sic Dam- hauder. in rerum criminal. praxi, cap. 38. num. 12. qui in eum finem allegat Hyppol. de Mar- sil. in practi. §. Nunc videndum. num. 26. vbi
tamen

tamen in eo saltem libro nihil ad propositum dicit. Imò loco cit. & in eadem practica, 9. Quoniam. à num. 6. tenet cum alijs, vt cum etiam intelligit Gomez. loc. cit. Opinionem tamen hanc etiam amplectuntur Iacobus Simaneas in Cathol. instit. tit. 65. num. 82. & eo allegato Franciscus Pegna in 3. part. direct. comm. 39. Receptior ergò sententia est, quod tertia vice sit torquendus, & postea relaxandus, si in negatione iterum persistat modo prius dicto. Lepidum ad hoc propositum refert exemplū Marsil. in d. L. Repeti, quod accidit ipso agente Officialē Ducis Mediolani. Habui, inquit, quendam ribaldum (id est, nebulonem) in manibus pro furto, qui in tortura confitebatur: postea ad banchum iuris omnia negabat, & ego semel dixi sibi, quare decreuisti velle totiens repeti in tormētis? nonne esset tibi melius affirmare illud quod confiteris in tortura, quàm velle totiens affligi in tormentis? Qui ribaldus respondit mihi & dixit: Domine, melius est mihi milies torqueri in brachijs quàm semel in gula (id est, gutture) Nam multi inueniuntur medici, qui sciunt aptare ossa brachiorum, & illa ad pristinum locum reducere: sed nullus inuenitur medicus qui sciat aptare gulam & eius ossa: ideo ego malo altiari (id est, eleuari) à milite vestro in tortura, quàm pedibus meis ascēdere scalam furcarum. Item dicebat, quare non possum ad banchum iuris,
vbi

ubi est periculum & importantia vitæ meæ, sic vertere mihi linguam ad dicendum, non, sicut ad dicendum sic, cùm tantus sit mihi labor, dicendo non, sicut dicendo sic, & tot literæ sunt in vno verbo, sicut in alio. Profectò erat ribaldus in excellentia : attamen fuit mihi necesse eum liberare : quia nunquam voluit ad banchum iuris ratificare illud, quod dicebat in tortura. Sic Marsilius.

Decimaquinta Conclusio. *Quod tam malefici, quàm rei in alijs criminibus, non confiteantur etiam in tortura veritatem, quandoq; contingit ex incantationibus & maleficijs.*

HANC Conclusionem communiter DD. amplectùtur Marsil. in d. L. Repeti. Paul. Grilland. in tract. de quæstio. & tort. in q. 4. à num. 12. Damhaud. in rerum criminal. praxi, cap. 37. à num. 21. Eymericus in 3. par. director. Inquisitorum, in cap. De tertio modo terminandi processum in caussa fidei per tormenta, & Commentator eius Francis. Pegna ibidem, comment. 39. in litera F. Malleus malef. in 3. par. q. 15. Frater Hieronym. Menchi in compendio de arte exorcistica, & stupendis operationibus Dæmonum, lib. 2. cap. 18. & lib. 3. cap. 11. huius D. libri, qui tractant de omnibus operationibus Dæmonum & maleficorum, sunt scripti

Scripti in lingua vulgari Italica, & sunt imprelli Bononiæ, Anno Dom. 1590. & nouissimè Nicolaus Remigius lib. 3. cap. 8. & 9. Dæmonolatriæ, & in hac re non potest esse dubium. Valde enim familiaris est hæc ars malefaciendi in crimine maleficorum, quod omnī ex parte Dæmonis artificio instruitur: Atq; vt scelus scelere cumuletur, solet illis suggerere, vt infanticidia innocentum infantum, aut etiam sæpè non baptizatorum committant, & deinde in cineres igne resoluant illa tenera corpuscula, aut corda excindant, & huiusmodi rebus abutantur ad inducendum taciturnitatem in tormentis. Non desunt autem multi modi Dæmonibus inducendi huiusmodi taciturnitatem in tormentis. Ex quibus, quantum nobis nunc occurrit, placet aliquos ad huius materiæ clariorem intelligentiam subiungere. Primus modus potest esse per applicationem rerum naturalium, quæ vim habeant efficiendi insensibilitatem in doloribus & tormentis, aut saltem leniendi & minuendi dolorem. Est enim Dæmon, vt suprâ etiam significatum est, peritissimus, acutissimusq; rerū naturalium perscrutator, vnde exactè cognouit herbarum, lapidum, aliarumq; rerum, quæ naturæ ordinem non transcendunt, vires & effectus. Scribit enim Albert. Magnus in lib. de secretis naturalium, vt eum allegant Paris de Puteo, in tract. Syndicatus, in c. 2. de tortura, &

Gril.

Grilland. in d. q. 4. nu. 13. quod lapis quidam
 Mesites dictus, eo quod oriatur in ciuitate ap-
 pellata Mesis in partibus orientalibus, in AE-
 gypto, contritus, & aqua, aut vino mixtus, da-
 tusq; ad potandum illi, qui torquendus est,
 inducat insensibilitatem pœnæ & cruciatus.
 Hunc lapidem rectius cum Dioscoride lib. 5.
 pharmacorum simplicium, cap. 149. & alijs,
 Memphitem appellaueris, à Memphi ciuitate.
 Secundus modus est per leuationem corporis.
 Dæmon enim cum inuisibilis & spiritualis sit,
 etiam inuisibiliter operatur, & sic potest sua
 virtute corpus malefici, aut strygis in altum e-
 leuare, vt tortura nullum dolorem inferat. Et
 sicut corpus potest in altum tollere, sic etiam
 non est eidem Dæmoni difficile pondera ele-
 uare, ita vt nequaquam corpus & eius mem-
 bra extendant. Tertium modum taciturnita-
 tem inducendi considerare possumus, per as-
 sistentiam dæmonis interius in faucibus & ore
 malefici, & eum impediens ne possit loqui.
 Nouimus enim ex Euangelio, dæmonem pos-
 se hominem reddere mutum. Hoc congruat ^{Matth. 9.}
 illi confessioni Annæ Xallæ, quæ Blainuillæ ^{Luc. 11.}
 in Lotharingia Anno Domini 1587. 5. Calend.
 Mart. supplicio affecta est, referente Nicolo
 Remigio in d. cap. 8. Hæc Anna dixit, se in
 faucibus Dæmonem suum, cum torqueretur,
 oclusum habuisse, quod facilius locutura vo-
 cem inhiheret, si fortè per doloris impatien-
 tiata

Yy

tiata

tiam ad fatendum vrgeretur. Sic qui torture assistebant, aduerterunt tortæ fauces in eum tumorem excedere, vt mentum ipsum sua elatione ferè adæquare viderentur. Haud multū dissimile, vt Grillandus narrat, accidit eo iudice Romæ. Malefica quædam antequam in torture eleuaretur, verba quædam submissa voce dicebat: deinde eleuata silebat penitus velut mortua, & nigrior apparebat in vultu carbone extincto, oculos extra caput valdè tremendos more illorum qui strangulantur, emittēs, & nihil penitus loquebatur neq; boni, neque mali. Eandem silentij necessitatem sibi à Dæmone illatam confessa est Francisca Fellæa, morte mulctata Pangæij, Anno Domini 1584. 5. id. Nouembr. Nicolao Remigio teste, quæ præterea ita occlusas ad vocem Iudicis aures se habuisse dixit, vt quàm primum is interrogaret, nihilo plus audiret, quàm si is nihil omnino loqueretur. Erat ergo huius scemine malus spiritus non solum mutus, sed etiam surdus, id est, sua præsentia mutum & surdum pro sua voluntate efficiebat. Quemadmodum Marc. 9. Spiritus à Christo eiectus erat surdus & mutus quantum ad effectum. Quarto modo inducit taciturnitatem malus spiritus per assistentiam exteriorem aut suggerendo ei, qui torquetur, ne loquatur, aut cum confortando, vt breuem quidem torturam fortiter perferat, spe vitæ longioris; aut etiam minando verbe-

verbera, si delictum confiteatur. Atq; hic mo-
 dus vt puto, maximè locum habet in eis, qui
 duritia mentis, & fortitudine corporis valent,
 de quibus ab Vlpiano in L. i. §. Quæstioni fi-
 dem. ff. de quæst. dicitur, quod pleriq; patien-
 tia siue duritia tormentorum ita tormenta cõ-
 temnunt, vt ab eis veritas exprimi nullo mo-
 do possit. Sed existimo quod hic modus mi-
 nus sit perniciosus, imò & facilius vincatur
 torturæ applicatione, & eius lenta moderataq;
 continuatione: si tamen tormenta ita adhibeã-
 tur, vt plus corpori molestiæ, quàm doloris &
 læsionis inferat. Notabile est ad hoc propo-
 situm tormenti genus, de quo Marsil. in d. L. i.
 col. 12. testatur, se experientiam sumpsisse in
 duabus fœminis maleficis, dum esset Capita-
 neus vallis Lugani, quæ tormenta alia non ti-
 muerant & vicerant, sed adhibito hoc in spa-
 cio quadraginta horarum, omnia plenè deli-
 cta confessæ fuerunt. Est autem huiusmodi
 tormenti genus, quod non lædit corpus, & est
 maximæ potentiæ ad confessionem eruendam.
 Reus ponitur super scamno ad sedendum, &
 ibi adsunt duo qui eum custodiunt, vt non
 dormiat, nec de die nec de nocte: & cum ipse
 reus inclinât caput in vnâ partem, propter
 somnum, famulus qui est ab illa parte, dat cû
 manu sibi in capite, & excitat eum, & eleuat ea-
 put: Idem facit alter famulus, quando caput
 inclinât versus suam partem, & quando illi

duo sunt defessi, & volunt dormire, alij duo noui subrogantur in locum illorum, & non permittunt vnquam dictum reum dormire & quiescere, donec omnia confiteatur, promissa sibi quiete, & in duab⁹ noctibus & vno die hoc modo defatigabitur, & confitebitur. Fatetur Marsil. sæpè se vsum hoc tormento contra obstinatos & nõ timentes tormèta, & ait: Verè nemo tã ferox inuenitur, qui huic tormèto possit resistere. Quando aut suspicio oritur maleficã penes se habere aliquid maleficij ad inducendam taciturnitatem, solent curare iudices, vt proprijs vestibibus exuatur, ne aliquod maleficium in futurum habeat. Eãdem ob causam pilos vndique iubent abradi, vt DD. mallei maleficarum, Damhauderius, Ioannes Bodinus, & post eos alij iuniores obseruãrunt.

Decimasexta Conclusio. Reus sufficienter tortus, si nihil confessus fuerit, sed in negatiua perseuerauerit, liber dimittendus & relaxandus est.

HANC tenent Eymericus in 3. part. direct. in cap. de tertio modo terminandi processum in causa fidei per tormenta. Francisc. Pegna ibid. in comment. 39. Paulus Grilland. de quæstionib. & tort. q. 7. num. 11. Marsil. in d. L. Repeti. Iacob. de Bellouiso in tract. crimin. in tit. de quæstionib. Marsil. & Alberic. in L. Edi-

Edictum. ff. de quæst. Anton. Gomez. in d. ca. 13. num. 28. & alij alibi. Ratio est, quoniam per torturam indicia purgantur, vt communiter Doctores loquuntur, quasi sufficienter tortus ipsam veritatem dixisse videatur, iuxta illud Ciceron. in Topicis ad Trebatium, allegatum in d. L. Edictum: Verberibus torti, & igni fatigati, quæ dicunt, ea videtur veritas ipsa dicere, &c. & dicit Alberic. in d. L. Edictum, & post eum alij, quod communiter totus mundus ita tenet & seruat.

Verum hoc loco incidit dubium apud DD. An talis qui per dura tormenta se purgavit, & nihil confessus est, absolutè sit dimittendus, & plenè absoluendus: An verò causa indecisa sit relinquenda, & sic tortus sit relaxandus sub fideiussoribus.

Simpliciter absoluendum arbitrantur Eymericus, Francisc. Pegna, Iacob. de Bellouiso, Bartol. in L. fin. num. 1. de quæst. Angel. in tractat. malefic. in verb. Fama publica, &c. prope finem. Cæpol. in cons. crimi. 32. incip. Quidam rustici Vicentini. Anton. Gomez. loco cit. Hanc sententiam de iure etiam tenendam, videtur sentire Iulius Clarus lib. 5. §. fin. pract. crim. q. 62. num. 2. & q. 64. num. 38. & ita etiam de iure plenè absoluendum censet Damhauder. in rerum criminal. praxi, cap. 40. & alij alibi. Alij contendunt in tali casu reum relaxandum & absoluendum sub fideiussoribus, &

causam indecisam relinquendam. Pro hac sententia sunt Salycet. in L. Si qui adulterij. C. de adult. & in L. Ea quidem. C. de accusat. col. penult. & in L. Quisquis. C. ad L. Iul. Maieft. & ibidem Angelus Perusinus. Paris de Puteo in tractat. Syndicatus, in parte, Viso de repetitione torturæ. Alberic. in L. Diuus Marcus. ff. de offic. præsid. Marfil. in L. Repeti. colum. 8. & in pract. crim. §. Quoniam. num. 49. qui dicit, quod communis practica totius Italiæ est, apud peritosius dicentes, vt in tali casu accipiat Iudex fideiussores à reo de se representando ad mandatum Curia. Boërius in decis. 163. nu. 15. & 16. & dicit etiam Caruita super ritu magnæ Curia, 248. num. 18. vt eum allegat Iulius Clarus in d. q. 62. num. 2. communiter obseruari, quod hoc casu inquisitus præstet fideiussores de stando iuri, & se præsentando toties, quoties fuerit requisitus. Iulius Clarus attestatur in hoc casu in Ducatu Mediolanensi reum non absolui definitiuè, sed stantibus rebus prout stant, & tunc si deinde superueniant noua indicia, de nouo contra eum proceditur non obstante tali sententia, & alibi etiam talis obseruantia viget. Damhaud. dicit apud eos receptum esse in practica, vt si noua indicia intra aliquod tempus pro Iudicis prudètia, quo in carcere post purgationem indiciorum per torturam reus conseruatur, non superuenierint, reus ex omnibus vinculis liberetur, pristinaq;

inæq; libertati, qua ante capturâ fruebatur,
 restituatur. Quousq; hoc est, donec denuò in
 iudicium accersetur: sine ampliori & plenaria
 absolute. Ut varietas sententiarum melius
 perspiciatur, & quantum fieri potest, concilie-
 tur, quid rectius & tutius sentiendum ex om-
 nibus, quantum consequor, distinctè resoluâ,
 præmissis aliquibus, quorum primum sit: In
 iudicis arbitrio & prudentia consistere, quan-
 do indicia per torturam sufficienter censean-
 tur purgata. Ioan. Andr. in cap. Cùm in con-
 templatione, de regul. iuris. Augustin. de Ari-
 mino in addit. ad Angel. in tract. malefic. in
 verb. Comparant dicti inquisiti. Marsil. in L.
 quæstionis modum. ff. de quæstionib. & post
 hos Menoch. lib. 2. de arbitrar. Iudic. qq. casu
 273. Secundum, cùm casus præsens clarè à iure
 non sit decisus, ut Gomez. rectè fatetur in d.
 num. 28. à principio, atq; notabilis, & in præxi
 quotidianus etiam sit, optimum est observa-
 re, quæ sit præxi summarum curiarum, qui-
 bus solent præesse viri eruditione & pruden-
 tia conspicui: Hi enim iudicium ferunt secun-
 dum æquitatem & rectam rationem, & certè
 talis practica in loco pro lege habenda, ubi re-
 cepta est. Tertium: Circa talem torturam confi-
 derandum, quod fideiussio potest concerne-
 re, seu pro obiecto habere: aut pœnam aliquâ
 pecuniariam: aut expensas iustè caussatas ra-
 tione ipsius rei: aut corporalem aliquam cri-

minis pœnam. Nunc pro resolutione dico in primis iuri conformiorem esse primam opinionem, quod purgatis indicijs, reus simpliciter & definitiuè absoluendus sit. Hanc tenent ut plurimum DD. primæ sententiæ, & probatur primò per regulam illam, Actore, vel Accusatore non probante, reus debet absolui. L. Actor quod esse. C. de probat. L. Qui accusare. C. de edendo. & hæc regula intelligenda de plena absolutione. Deinde, per text. in L. fin. ff. de calumniatorib. seruus tortus precedentibus indicijs, & non confessus plenè absoluitur. Bald. ibid. notat expressè, & alij, & in cap. Quotiens. & cap. fin. de purgat. canon. qui stantibus indicijs cum purgatus fuerit, definitiuè statim absoluendus. Rationem huiusmodi fundamentalem adfert Gomezius. Si talis caussa remaneret indecisa, reus accusatus, vel inquisitus remaneret in maximo damno & periculo, cum esset aperta via inimicis & sibi odiosis, ut possint quotidie super illo delicto inquietare & molestare, quod non est permittendum, imo malitijs hominum obuiandum. L. 1. §. Cum quis latrones, ff. de quæstionib. & in L. 2. ff. solut. matrim. Alia adfert Gomez. & soluit fundamenta alterius partis. Dico secundo, quando indicia per torturam pro iudicis, aut iudicum prudentia & matura censura sufficienter non essent purgata, licet pro tempore veritas

non

non possit haberi, tunc Iudex possit reum relaxare, & absolueretantibus rebus, prout nūc, cum fideiussione de se repræsentando ad requisitionem & mandatum Iudicis, toties, quoties requisitus fuerit, & in tali casu, meritò Iudicis sententia potest suspendi, & reus cum fideiussione relaxari, si fortè breui alia indicia superuenirent: & sic practica alterius sententig optimè locum habet. Tertio, quando indicia multum sunt vrgentia, & quasi indubitata, tunc etiam post grauem torturam, & perseuerantiam in negatione potest reus condemnari ad pœnam aliquam extraordinariam, vt post Boslium in tit. de inquisitione, num. 30. Julius Clar. in d. q. 64. num. 38. & alij docent. Et dicit Clarus apud eos obseruari, vt in tali casu, si indicia sint valdè vrgentia senatus reos condemnet ad pœnam extraordinariam, puta triremum ad tempus, & aliquando etiam in perpetuū, præsertim quando reus est valdè famosus. Quarto, quando agitur criminaliter, reus pro criminis pœna corporali non dimittitur cum fideiussione, per tex. in l. 3. ff. de cust. & exhib. reor. vbi dicitur: Nisi tam graue scelus ipsum commisisse constet, vt nec fideiussoribus, nec militibus committi debet, &c. DD. communiter ibidem. Gloss. in cap. Cùm homo. 23. q. 5. Bald. in L. Neq; C. Nefil. pro patr. & in L. Nullus. C. de exhib. reis. Angel. ab Aretio in tractat. malefi. in verb. Pro quibus Antonius

fideiussit. Salycet. in L. Ad commentarienses. ff. de custod. reor. Petrus Ancharan. & Ioann. Imolen. in Rubr. de fideiuss. Marfil. in pract. §. Examinanda. num. 12. & in §. Attingam. nu. 2. Anton. Gomez. tom. 3. variar. resolut. cap. 9. num. 8. Couarru. lib. 2. variar. resolut. cap. 8. n. 8. Iul. Clar. lib. 5. §. fin. practi. crimin. q. 46. nu. 7. & hæc est communis opinio. Ratio à DD. redditur, quia nemo est dominus membrorum suorum, nec vitæ propriæ. cap. Contingit. de sent. excomm. & L. Liber homo. ff. ad L. Aquil. Hinc nemo potest se obligare, aut fideiubere ad pœnam corporalem, exempli gratia, ad subeundam pœnam mortis, aut mutilationis, &c. pro suo principali: Nectalis obligatio, aut fideiussio valeret, aut aliquam vim haberet, iuxta Gloss. in d. cap. Cùm homo, in verb. supplicium. quæ Glossa ab omnibus recepta est, vt ait Couarru. loco cit. & videre est ex Felino cap. 2. de constit. & Marfil. in Rub. de fideiuss. q. 29. & Iulio Claro in d. q. 46. num. 18. Quintò, si reus absoluitur cum fideiussione, intelligitur, quod teneatur consignare, aut sistere reum ad iudicis requisitionem sub pœna pecuniaria certa, si sub certa conuentum sit: si autem certa non sit promissa tunc pœna pecuniaria iudicis arbitrio decernitur, nisi statutum aut consuetudo pœnam certam habeat. per text. in L. 4. ff. de custod. reor. Bart. & DD. ibidem. Salyc. & alij in L. penult. C. de custod. reor.

feor. Gloss. Archid. & alij in d. cap. Cùm ho-
mo. Abbas & Anchar. in Rub. de fideiuss. Fe-
lin. in cap. fin. de accusat. & post alios plures
Gomez. loco cit. Vnde sæpè contingere solet,
quod reus absoluat sub fideiussione de sol-
uendo certam summam, e. g. 200. aureos, quã
summam fideiussor soluere tenetur, nisi reum
& suum principalem consignet. Eadem ratio-
ne potest fideiussio tendere ad solutionem ex-
pensarum, & interesse, quando iustæ expensæ
fiunt in causa rei.

*Decimaseptima Conclusio. Tortus
aderuendam veritatem, si in negatione per-
sistit, & indiciã precedentia tortura suffi-
cienter purgavit, & absolutus est, non infamatur
per torturam.*

BARTOL. in L. Nullam. C. Ex quibus causis
infamia irrogetur. Addit. ibid. Bald.
Salycet. Iacob. Butr. & Paul. Castrens. in ead.
L. per text. ibid. Francisc. Brunus de indicijs &
tort. q. 8. secundæ partis, num. 3. Berthachinus
in Repertorio, in verb. Tortura, num. 70. Vn-
de ait Iacob. de Bellouiso in tract. crimina. de
quæst. fol. 88. col. 3. vers. Et sic ex prædictis col-
ligo, &c. quod beatus homo, qui se omninò
tenere potuit in tormentis, quoniam absolue-
tur, & melior quàm ante accusationem repu-
tabitur, cùm prosperè & feliciter se purgaue-
rit à

rit à sibi impositis, arg. Authent. Quomodo oporteat Episcop. & cleric. §. Si nemo accusauerit. Quod dictum allegat, nec improbat Boërius in decisione 163. num. 14. Hinc si quis alicui obijceret aliquod crimen etiam magia, super quo se tortura purgavit, & absolutus exiit, possit talis contra obijcientem & exprobrantem agere iniuriarum.

Decima octava Conclusio. Tortura etiam inferri potest die feriato & festo, etiam paschalis diebus in maioribus & atrocioribus criminibus, in honorem Dei.

HANC Conclusionem probant L. Nemo. C. de Episcop. audientia. & L. Prouinciarum. C. de ferijs, & eam tradunt Bald. in d. L. Nemo. Francif. Brunus de indicatijs & tort. q. 5. 2. par. num. 52. Marfil. in pract. crimin. in §. Expedita, nu. 83. Iul. Clarus lib. 5. §. fin. pract. crimin. q. 64. num. 34. & hoc obseruatur in multis Italiae locis, & laudat Clarus fieri in delictis capitalibus in honorem Dei. Reprehendunt autem idem auctor & Brunus in minoribus delictis id obseruari. Ratio hæc Conclusionis à Bruno redditur. Tortura est quædam examinatio extraiudicialis, vnde si præcessit iudicialis cognitio indicatorum, potest fieri postea examinatio quolibet tempore: exemplo testis qui iudicialiter iurauit, potest examinari quo-

quolibet tempore, etiam feriato, in honorem Dei, vt tenēt Specul. in tit. de fer. §. 2. vers. Quid si tunc testis. Barto. in L. Damni. §. Sabini. ff. de damn. infect. & Bald. in L. Si quando. C. de testib. & Gloss. in Clem. 1. Maiora & atrociora crimina, in quibus diebus feriatis in honore Dei potest inferri tortura, sunt: raptus virginum, adulterium, incestus, homicidium, paricidium, veneficium, maleficium, & similia, quorum mentio fit in d. L. Nullam. vbi Bald. dicit specialiter locum habere in delictis, quæ clam committuntur, sicut est, aliquem incantare, vel incantationem facere, adulterium committere, &c.

Et hanc Conclusionem maximè puto habere locum in sceleratissimo crimine maleficorum, in quo communiter plurima enormissima peccata concurrunt, quod etiam ferè semper clam committitur, summeq; Deus eodem offenditur, & periculum semper est in mora. Hoc certum est, & experientia comperitissimum, periculosissimum esse maleficos diu in carcere tenere, expeditionem protrahere, & moram procedendi nimiam seruare: Cùm Dæmon tum in carcere varijs tentationibus hoc hominum genus adoriatur, vel vt veritatem taceant, vel vt confessam reuocent, vel vt sibijpsis vitam eripiant, atque in desperationem perducant, &c. Quâdoquidem in hoc maleficij crimine diaboli

boli potestas coniungitur hominis operatio-
 ni, & quoddam fœdus accessit, semper insistit
 vexationibus & molestijs, vt hominem, quem
 tam immani scelere perstrinxit, in perpetua
 captiuitate retineat. Ea de causa, cum nec mu-
 ris, nec claustris impediatur, quo minus suos
 clientulos accedere, instigare, & magis decipe-
 re valeat, etiam in vinculis, tormentis, & ma-
 nibus iudicum præstò est, & suam opem quã-
 tum fieri potest, salua Diuina permissione
 semper, promittit & præstat, vt plurimorum
 Iudicum processibus notissimum est. Quan-
 doquidem ergo periculosissimum & perni-
 ciosissimum est: tum respectu animarum quæ
 periclitantur: tum intuitu salutis multorum,
 quibus periculû imminet, ab hoc scelesto ho-
 minum genere: tum quod maximû, & omnib⁹
 præponendû ratione diuinæ maiestatis, quæ
 grauissimè læditur, & quãdoq; maximè offen-
 ditur, quod non maior zelus est expediendi
 iustitiam, iudices meritò ad hoc propositum
 commendatum habere debent illud Impera-
 torum in d. L. Prouinciarum. C. de Ferijs. Pro-
 uinciarum præsides, ait Lex, moneantur, vt in
 quæstionibus latronum, & maximè Hysauro-
 rum (latrones enim de Hysauria perndiores
 erant alijs iuxta Gloss. ibidem) nullum qua-
 dragesimarum, vel venerabilem Pascharum
 diem existiment excipiendum, ne differatur
 proditio consiliorum, quæ per latronum tor-
 menta

menta quærenda est: Cùm faciliè in hoc summi numinis speratur venia, per quod multorum salus & incolumitas procuratur. Sic Lex. Per hæc tamen non intendo laudare & promouere quorundam Iudicum præcipitatum potius furorem, quàm moderatum, & prudentiæ sale conditum zelum, qui in hoc crimine, vt intelligo, nimis præcipitanter procedunt, & vix vllam dantes dilationem reis, vt maturè considerare valeant necessaria ad statum suæ conditionis & salutis, sed manè reos apprehendunt, carceri statim tradunt, mox sine mora ad quæstionem rapiunt, & confessos aut eodem die, aut quàm primum sequenti ad sententiam audiendam, & executionem quæ statim subiungitur, faciendam rapiunt. Hic enim furor, non zelus iudicandus est. Res humanæ, vbi agitur de salute mentis & corporis, & vertitur periculum animarum, agenda cum maturitate iudicij, & grauitate coniuncta moderatione. Grauiissimè enim iudices peccant, quando modum excedunt in tortura, & tenentur ad restitutionem omnium damnorum in foro conscientie, si quæ sequantur ex eorum culpa. Et in foro exteriori pro ratione culpæ, damni, & excessus, sunt pœna afficiendi. Quomodo autem sint tales puniendi, doceat Gomez. in d. cap. 13. num. 6. Iulius Clarus in d. q. 64. num. 37. & Menoch. post alios lib. 2. de arbitrar. Iud. qq. casu 340.

QVAE.

QVAESTIO II.

An in dignitate, aut honore constitutus possit puniri pœna mortis, abs q̄ ex auctoritate siue degradatione?

VIDETVR quod non, ex hac L. in verb. præsidio dignitatis exutus & cruciatus & tormenta non effugiat. Ad idem facit Glossa singularis in L. Omnes, in verb. amissionem C. de Episc. & cleric. Nemo in dignitate mori debet. Angelus hic: quem citat & sequitur Ioan. de Anania in cap. i. de Sortileg. Et dicit quod non licet Doctorem ad torturam ponere, antequam insignijs Doctoralib. exuatur. Ad idem accedunt Bartolus in L. Quod ait Prætor §. Ignominia. ff. de his, qui notantur infamia. Petrus Lenauderius in tract. de Doctoribus 4. part. q. 26. Jul. Clar. lib. 5. Sentent. §. fin. pract. crimin. q. 73. num. 2. & q. 74. num. 5. & alij alibi. in d. L. Quod ait. §. Sed & si. L. vocat exauctorare, id est, insignia militaria detrahere. Et quia Lex dicit de milite non simplici, sed fulgente dignitate siue honore militari, argumentum etiam, trahitur ad Doctores. In exauctoratione doctor priuatur cingulo doctorali, & miles exuitur cingulo militiae. Locum exauctorationis in secularibus constitutis in dignitate subit degradatio in clericis. Sed vt ad propositum redeamus, solemnitas exauctorandi in

desue-

desuetudinem abiit, vt benè attestatur illust-
 ris Iurisconsultus Andræas Gaill lib. I. de pace
 publica cap. I. num. 30. Quod præsertim in a-
 trocioribus delictis & enormissimis locum ha-
 bet, in quibus licitum est iure transgredi. Bald.
 in Authen. Sed nouo iure. C. de seruis fugit.
 Marfil. in L. Vnius. §. Cogniturum. ff. de quæst.
 & in singulari 601. Barbatius in c. I. de consti-
 tut. à. num. 155. & alij alibi. Confirmatur hoc
 Latius; in atrocissimis criminibus clericus
 etiam quandoq; sine degradatione reali puni-
 tur extremo supplicio, vt in clerico assassino est
 text. in c. I. de homicidio in 6. Dominicus Ge-
 minian. ibidem. Ioan. Andr. in ca. Cùm non
 ab homine, de iudicijs. Petrus Ancharan. in
 consil. 158. num. 5. incip. ex narratis in facto.
 Marfil. in d. §. Cogniturum, & in Practic. cri-
 min. §. Diligenter. numero 160. & alibi. Barbat.
 in cap. At si clerici. de iudic. Menoch. lib. 2 de
 arbitr. Iudic. quæstionibus casu 415. num. 28.
 Andræas Gaill, loco citato. Et hanc sententiam
 ex alijs esse communem ostendunt, Iul. Clar.
 in d. §. q. 36. num. 30. & 33. Couarr. lib. 2. variar.
 resolut. cap. 20. num. II. & practic. quæst. cap. 32.
 Alios ad idem allegat. Felicianus Episcopo, Sca-
 lenf. in Enchridio de censuris, in tractat.
 de deposit. & degradat.

cap. 14.

Zz

QVAE-

QV AESTIO III.

An, quando quis probatur maleficus, vel magis duobus vel tribus testibus idoneis, etiamsi neget delictum, & in negatione persistat, possit condemnari?

QUIDAM DD. voluerunt ad condemnationem requiri vtrunque, & reum convictum, & illud confessum esse. Sed hac sententia tanquam falsa reiecta, dicendum convictum testibus idoneis de crimine, etiamsi in negatione persistat, condemnatum fore etiam in hoc crimine, vel in alijs. Pro hac doctrina sunt Alexand. in addit. ad Bartol. in L. Vnius. §. reus. ff. de quæst. Alberic. in L. Observare. C. Quorum appell. non recip. Marfil. in fing. 108. Bald. num. 4. & Felin. nu. 1. in cap. Ad nostram de probat. Andr. ab Isernia in cap. vnic. §. publici latrones, de pace tenenda, & post alios plures Didacus Couarruu. practic. quæstion. cap. 23. num. 5. conclus. 1. non longe à fine, & in hac materia recentiores Ioannes Bodin. de magor. dæmonomania lib. 4. cap. 2. Godelmanus de magis & veneficis. lib. 3. cap. 8. num. 16. Theodericus Graminæus in inductione siue directione iudicis in causa criminali maleficorum & sagarum, pag. 149. & alij alibi. & probatur hæc sententia ex 2. q. 1. cap. Nos in quæquam sententiam ferre non possumus, nisi aut
in con.

in conuictum, aut confessum, & L. Qui sententiam. C. de pœnis. & d. L. Obseruare. Constitutio etiam Carolina in art. 22. in hanc tendit sententiam, dum ad condemnationis effectum requirit propriam confessionem, vel criminis probationem disiunctiuè. Hinc in tali casu iudex exactè debet expendere probationes, & earum vim, quæ si plenè & legitimè probent, poterit reus condemnari etiam si in tormentis, aut extra ea crimen negauerit, de quo conuictus & accusatus est, quod maximè veritatè habere videtur in criminibus homicidij, veneficorum, maleficorum siue incantatorum & magorum, & aliorum, de quibus fit mentio in d. L. Obseruare. Ex his concluditur quod etiã Bodin. & Godelman. tradunt, si duo vel tres testes idonei deposuerint veneficij suspectum ipsis videntibus sub limen stabuli posuisse ollam sortilegiorum, quæ inuenta, & pecudes mortuæ sint, etiam si talis neget crimen maleficij poterit condemnari, ad pœnam ordinariam virtute legitimæ probationis & de similibus simile est iudicium. Quod & confirmatur per text. in præsentibus L. dum ait. Si vero conuictus & ad proprium facinus detegentibus repugnauerit denegando, sit eculeo deditus: vngulisq; sulcantibus latera perferat pœnas dignas facinore proprio: Quorum verborum sensus manifestus est ad huius quæstionis dissolutionem, licet quidam verbis non bene

perpensis eum inuertant vt innuit Alberic. in
hac L. Etsi excepta.

LEX VIII.

*Culpa similis est, tam prohibita discere
quàm docere.*

QVANTVM ad libros magicos attinet, omnes eiusmodi libri sunt comburendi, & à nullo Christiano conseruandi. Actor. 19. Ephesi multi ex eis, qui fuerant curiosa sectati, contulerunt libros, & combusserunt eos coram omnibus, & computatis pretijs illorum inuenerunt pecuniam denariorum quinquaginta milium. Ita fortiter crescebat verbũ Dei, & confirmabatur. Et Index librorum prohibitorum editus auctoritate Concilij Trident. in Regula nona his verbis: Libri omnes, & scripta Geomantiæ, Hydromantiæ, Aëromantiæ, Pyromantiæ, Onomantiæ, Chiromantiæ, Nicromantiæ, siue in quibus continentur sortilegia, veneficia, auguria, auspicia, incantationes artis magicæ prorsus reijciuntur. Consonant leges ciuiles in hac L. & in L. Mathemat. C. de Episcopali audient: mandatur, Mathematicorum & improbatæ lectionis codices esse concremandos in conspectu Episcopi: & in L. Cæteræ. ff. familiæ Herciscendæ, statuitur magicos libros esse corrumpendos. His adiungitur illa
lex